

УДК 811.112.2'37

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.0/25.178952>**Наталя РОМАНОВА,***orcid.org/0000-0002-7444-3811**доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри німецької та романської філології
Херсонського державного університету
(м. Херсон, Україна) vissensvelt@gmail.com*

СЕМАНТИКА ЕМОТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В ПОЕЗІЇ НОВОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКОГО ПЕРІОДУ

Стаття присвячена аналізу семантики емотивної лексики поезії нововерхньонімецького періоду. Основну увагу зосереджено на визначенні ряду понять у тому числі «емоція», «емотивна лексика», «пріоритетна поезія», «нововерхньонімецький період». З'ясовано їх термінологічний статус, уточнено дефініції, історію вивчення феномену.

Емоція визначається у річизці теорії диференціальних емоцій, запропонованої відомим американським психологом К. Е. Ізардом, емотивна лексика розглядається як один із прошарків лексико-семантичної системи літературної мови, що позначає емоції людини й тварини, «пріоритетна поезія» тлумачиться як корпус віршів, що користуються особливим попитом серед читачів, нововерхньонімецький період інтерпретується як умовний проміжок часу (з 1650 року до сьогодення), що настає після середньовірного періоду та протягом якого відбуваються якісні й кількісні зміни німецької мови.

Встановлено три етапи в історії дослідження емотивної лексики: ігнорування (давньогрецькі мовознавці), визнання (римські мовознавці) та вивчення (друга половина XIX ст. – до тепер), виявлено основні підходи третього етапу дослідження, а саме: психологічний, структурний, структурно-семантичний, функціональний, функціонально-семантичний, комунікативний, когнітивний, соціолінгвістичний, культурологічний, психолінгвістичний, перекладознавчий, порівняльно-історичний, аксіологічний.

Доведено, що семантика емотивної лексики «пріоритетних віршів» нововерхньонімецької мови – неоднорідне явище, яке класифікується на декілька різновидів: негативна, позитивна, позитивно-негативна, нейтральна, корелює із авторським задумом, формується на основі авторського емоційного досвіду, авторських фонових знань про емоції та певної авторської оцінки – емоційної, естетичної, модусної, утилітарної. Домінування негативної семантики емотивної лексики підтверджує факт поділу емоцій за модальністю переживання, є доказом правомірності висновку про те, що в житті німецькомовного колективу існують морально-етичні, естетичні, соціальні й інші норми, що ґрунтуються на позитивній оцінці. Другий чинник, що пояснює негативну семантику емотивної лексики поезії нововерхньонімецької мови, пов'язаний із критичним сприйняттям відображеної дійсності, характерним більшості поетів і письменників.

Ключові слова: емоційно-лексична одиниця, емоція, поезія, семантика, символіка.

Natalya ROMANOVA,*orcid.org/0000-0002-7444-3811**Doctor of Philological Sciences, Associate Professor,
Professor of German and Romance Department
Kherson State University
(Kherson, Ukraine) vissensvelt@gmail.com*

SEMANTICS OF EMOTIVE VOCABULARY IN MODERN GERMAN POETRY

The article is devoted to the analysis of the semantics of emotive lexical unit in poetry of the New High German period. The main focus is on the definition of a number of notions, including “emotion”, “emotive lexical unit”, “priority poetry”, and “New High German period”.

Their terminological status has been clarified, definitions have been clarified, and history of studying the phenomenon has been clarified. Emotion is defined in the river of the theory of differential emotions, proposed by the famous American psychologist K. E. Izard, the emotive lexical unit is considered as one of the layers of the lexical-semantic system of the literary language, which denotes the emotions of man and animal, “priority poetry” is interpreted as the corpus of used poems. A special demand among readers, the New High German period is interpreted as a conditional period of time (from 1650 to the present-day), which occurs after the Middle High German period and during which occur as original and quantitative changes in the German language.

There are three stages in the history of the study of emotive lexical unit: ignoring (Greek linguistics), recognition (Roman linguistics) and studying (second half of the nineteenth century – until now), the main approaches of the third stage of research were identified, namely: psychological, structural, structural-semantic, functional, functional-semantic,

communicative, cognitive, sociolinguistic, cultural, psycholinguistic, translation, comparative-historical, axiological. It is proved that the semantics of the emotive lexical unit of "priority poems" of the New High German language is a heterogeneous phenomenon which is classified into several varieties: negative, positive, positive-negative, neutral, correlates with the author's idea, is formed on the basis of author's emotional experience, author's background knowledge about emotions and a certain author's assessment – emotional, aesthetic, modular, utilitarian.

The domination of the negative semantics of emotive lexical unit confirms the fact of the division of emotions into the modality of experience, is proof of the legitimacy of the conclusion that in the life of the German-speaking collective there are moral-ethical, aesthetic, social and other norms, which are based on a positive assessment. The second factor explaining the negative semantics of the emotive lexical unit of modern-Germanic poetry is connected with the critical perception of the displayed reality, characteristic of the majority of poets and writers.

Key words: emotive lexical unit, emotion, poetry, semantics, symbolism.

Постановка проблеми. Людські емоції визначають, формують і водночас диференціюють усе духовне життя людини (Балли, 1961: 18). Їм присвячено праці багатьох дослідників, серед яких В. Ю. Апресян, Ю. Д. Апресян, Л. І. Белехова, Л. Р. Безугла, М. В. Гамзюк, А. Вежбицька, О. П. Воробйова, А. В. Мартинюк, Н. В. Романова, В. І. Шаховський та інші. Особливий інтерес викликає лексична семантика емоцій, оскільки в ній закарбовано знання етносу про феномен.

Аналіз досліджень. Виокремлюємо три основні етапи в дослідженні лексичної семантики емоцій: *ігнорування* (давньогрецькі мовознавці), *визнання* (римські мовознавці) та *вивчення* (друга половина XIX ст. – до тепер) (Гамзюк, 2000: 10–11). З-поміж названих етапів автор обирає третій – вивчення лексичної семантики. Виявляє різні підходи: психологічний (О. О. Потебня), структурний (К. О. Ердманн, Е. М. Галкіна-Федорук), структурно-семантичний (Л. Г. Бабенко, Т. А. Графова), функціональний (О. В. Подвойська), функціонально-семантичний (О. М. Вольф, Д. А. Романов), комунікативний (А. Г. Баранов, В. Г. Гак), когнітивний (А. Коллінз, А. Ортоні), соціолінгвістичний (Ю. А. Зацний, Т. О. Пахомова), культурологічний (М. О. Красавський, В. І. Школяренко), психолінгвістичний (О. О. Залевська, Е. Л. Носенко), перекладознавчий (Е. А. Валга, Н. В. Романова), порівняльно-історичний (Н. В. Романова, В. І. Школяренко), аксіологічний (А. А. Бурячок, Г. І. Приходько) тощо (Романова, 2015: 1).

Лева частка названих підходів орієнтована на визначення природи мовних одиниць, що позначають емоції та класифікацію, як-от наприклад: фундатор лінгвістики емоцій В. І. Шаховський тлумачить емотивну лексику крізь призму комунікативного акту, тобто ототожнює її з емоціями і виділяє три групи елементів: ті, що номінують, ті, що виражають і ті, що описують емоції (Шаховський, 2008: 24–25), засновник емотивності німецьких фразеологічних одиниць М. В. Гамзюк розуміє емотивну лексику як результат «нав'язування поняттям нелогічних видів відношень» і ідентифі-

кує семантеми на чотири класи: логічні (терміни й близькі до них слова), емотивні (вигуки й емотивні частки), логічно-емотивні (домінують предметно-логічні семи), емотивно-логічні (переважають емотивні семи) (Гамзюк, 2000: 9, 50–51). Для дослідження прийнятним є перший підхід, але в дещо модифікованому вигляді, оскільки автор зосередився на мовленнєвій діяльності поетів, яка відображає художнє осмислення буття (Белехова, 2002: 1). Отже, **емотивну лексику** визначає як сукупність лексичних засобів на позначення емоцій в емпіричному матеріалі.

Мета статті полягає у визначенні типів семантики емотивної лексики німецької мови нововерхньонімецького періоду (далі – нвн.) у так званій «пріоритетній поезії». Пріоритетну поезію тлумачимо як вірші, що користуються особливим попитом серед читачів.

Виклад основного матеріалу. Хронологія історії розвитку німецької мови є дискусійною (Жирмунский, 1956: 36–42). Автор підтримує думку тих науковців, що спираються на періодизацію через мовні чинники. Йдеться про структурні, функціональні зміни й форми існування німецької мови. Стосовно часових рамок, то нвн. період починається із 1650 року й триває до сьогодні (Ernst, 2006: 18).

У цьому контексті семантика емотивної лексики актуалізується упродовж кількох століть (364 роки). Разом з тим вона адресована обмеженому колу читачів – учні 9-х і 10-х класів, реалізується у царині майже 100-а поезій, згрупованих тематично. Наприклад: 1) цикл віршів про природу "*Zeigt uns, was wir noch übrig ließen*" (далі – I), 2) вірші про любов "*Ich flüchte in dein Zaubertzelt*" (далі – II), 3) вірші про минуле "*Immer noch offen*" (далі – III), 4) вірші про теперішнє "*Verlustliste*" (далі – IV), 5) вірші про повсякденність "*Irgendwann dienstags*" (далі – V), 6) вірші про функцію і функціонування поезії у соціумі "*Manche Wörter locken die Erde*" (далі – VI).

У межах цієї тематики маніфестовано дві тенденції: тенденцію до симетричності, тобто

кількість авторів і поезій тотожна (II, 17::17) та тенденцію до асиметричності, де обсяг поезій домінує над кількістю її авторів (I, 14::15; III, 16::17; IV, 16::18; V, 15::18; VI, 10::12). Коливання не є суттєвим, становить від 1-ї до 3-х позицій. Максимальне відхилення виявлено в рубриці V, що пов'язано зі значущістю проблем повсякденності, глибиною їх осмислення трьома авторами: Юргеном Бекером (1932), Рольфом Дітером Брінкманном (1940–1975) і Урсулою Крегель (1947).

Виміром повсякденності постають **час і простір**. Час усвідомлюють, по-перше, як відтинок доби *Abend, bald Mittag, Nachmittag* (J. Becker), *Mittag*; по-друге, як структуру місяця *Ende des Monats August* або дня тижня *Mittwoch* (3) (R. D. Brinkmann); по-третє, як день місяця *Septembertages* або ініціальну частину сукупності днів *Anfang des Wochenendes* (U. Krechel). Простір поділяємо на відкритий (*In den leeren Straßen, Endstation Linie 16, Straße – J. Becker; Gärten, über dem Dach, in Köln – R. D. Brinkmann; unter einem Baum – U. Krechel*) і закритий (*Parkplatz, Wagen, im Kiosk* (2) – J. Becker; *mitten in der Stadt, im Treppenhaus, im Hausflur, aus den Briefkästen, in den Zimmern, in dieser Straße – R. D. Brinkmann; im Supermarkt, im Flur – U. Krechel*).

Такий поділ є умовним. Крім того, ліричний герой має ще й власний, психологічний простір, межі якого індивідуальні (порівн., наприклад: *Die Hände / vor das Gesicht halten / und die Augen / nicht mehr aufmachen / nur eine Landschaft sehen* (Erich Fried) (мірою є довжина рук і поріг зору), *später sitze ich / acht Stunden hier im Büro* (Jürgen Theobaldy) (тривалість локалізації ліричного героя у функціональному помешканні).

Медіальне відхилення у рубриках IV і VI розглядаємо як перехідну поняттєву зону між більш і менш важливим. Важливість пов'язана з двома категоріями: часом (теперішнє) та культурою. Звідси виходить, що життя не лише детермінує фізичний час і креативну мовленнєву діяльність, але й намагається їх поєднати.

Основними представниками перехідних зон є П. Гертлінг (1933) і Р. Д. Брінкманн. У П. Гертлінга час (теперішнє) тотожний відкритому простору, що постає як мінлива величина: з одного боку, – це десакралізація міста Єрусалима і його ландшафтів *Hügel*, з другого, – метафоризація повітряної сфери топоніма *Von Zorn / ist dein Himmel / schwarz; Keiner fragt / unter krankem Himmel* і відмежування понівеченої війною території *Die Hügel, / aufgeworfen / auf Scherben, / bekommen einen Schwefelrand* (BG, 2008: 66–67).

Наведені приклади відображають емоційний стан **гніву** *Zorn* у термінах колористики *schwarz*: колірний тон, яскравість, насиченість. Символіку чорного кольору майже у всіх культурах тлумачать ідентично – негативні сили й сумні події, темрява смерті, відчай, горе, бажання, скорбота й зло, нижчі рівні чи шаблі світобудови, зловісні пророкування (Тресіддер, 2001: 410).

Р. Д. Брінкманн зображує творчість у вигляді закритого простору, що характеризується щільністю *oder gleich / mehrere. Hintereinander*, флористичною штучністю *Blumenbeet* або рослинною *Garten*, технічністю *Zwischen / den Zeilen / steht nichts / geschrieben*, контрольованістю *nachprüfbar*, напрямком усередину *ins Haus*, кількістю *ein paar Beete anlegen*, термічністю *im Schatten* (BG, 2008: 100, 102).

Автор виокремлює колоративи *schwarz* і *weiß*, семантика яких сприяє появі позитивної оцінності в нейтральному *Wortes*. Оцінка позитивна через розширення функцій білого кольору *weiß* і водночас конкретизацію чорного *schwarz*. Білий колір у цій поезії виступає не тлом для чорного кольору і навіть не його антиподом, а визначає «міру» увираження, є єдиною можливим засобом існування і збереження антонімічності. Чорний колір слугує опосередкованим засобом спілкування між автором і читачем.

У поняття «емоційне» Р. Д. Брінкманн включає не стільки емотивну лексику, скільки стилістичні прийоми: 1) поєднання заголовку й перших рядків вірша **Ein einziger Satz** // *oder gleich / mehrere. Hintereinander*; 2) еліптичні речення *Und wieder Sätze; Endgültig*; 3) повтор: 3.1 лексико-граматичний *Andere. Andere*; 3.2 семантико-граматичний **Blumen, ein für alle Mal // Blumen, die / Wurzeln treiben**; 3.3 структурно-логічний **Zwischen den Zeilen** // *Zwischen / den Zeilen*; 3.4 фонетичний 3.4.1 алітерація **Zwischen / den Zeilen / steht nichts / geschrieben**; 3.4.2 асонанс *Blumen, die / Wurzeln treiben – / zu fragen bliebe / wofür*; 3.4.3 сполучення алітерації із асонансами *der Postbote / frühmorgens // wirft Rechnungen / und Drucksachen*; 4) апелятив **Oh, die alltäglichen Dinge / die alltäglichen Dinge**; 5) графіка: 5.1 пунктуація 5.1.1 із перевагою крапки (8) “Ein einziger Satz”; 5.1.2 виключно з крапкою (2) “Zwischen den Zeilen”; 5.1.3 із перевагою тире (2) “Gedichte schreiben”; 5.2 фігурна і водночас цифрова форма викладення. Те, що існує дві перехідні зони, не випадковість. Адже семантичний зв'язок між повсякденністю і сьогоднішнім, повсякденністю і формою культури впливає із природи й психології самої творчості (Лук, 1978), потреби самореалізації та актуалізації знань читача, впливу на його емоційний стан.

Мінімальне відхилення у рубриках I і III може бути зумовлене як преференціями стилів В. Г. Фріца (1929–2010) та Л. Гаріга (1927), так і цінностями, які формуються у підростаючого покоління шляхом інтерпретації поетичних текстів цих майстрів-словесників.

Відзначимо, що хоч В. Г. Фріц і оспівує природу без залучення емотивної лексики, він активно підказує читачеві ситуацію, яку зображує: *Ferne // Ferne. Blinde Flecken. / Schatterisse einiger Häuser. / Weite des Himmels, / die uns die Augen öffnet* (BG, 2008: 13).

Емоційні переживання ліричного героя стають зрозумілі завдяки еліптичним реченням, що вибудовують семантичні асоціації по лініях: 1) «мікрокосмос (ліричне Я) – макрокосмос (*Ferne, Weite des Himmels*)», 2) «частина (*Flecken*) – ціле (*Ferne*)», 3) «свої (*Häuser*)» – «чужі (*Ferne*)», 4) «світло (*Blinde*) – сенсорика (*Augen*) – образ (*Schatterisse einiger Häuser*)». Ефект очікуваного відкриття невідомого в «чужому просторі» *öffnet* дозволив авторові передати таку позитивну емоцію, як **інтерес**.

У поезії Л. Гаріга “Ein bisschen Licht” трапляється **негативна** емотивна лексика *arme, jämmerlich*, яка **характеризує** людину як біологічну помилку *Fehlkonstrukt*. При цьому описують ірреальну емоцію **інтересу** *Und trotzdem tut er so, als ob er nicht wüsste, / Er leugnet seinen Tod* і реальну емоцію **подиву** *Er reißt die Augen auf: Rings nichts als Vakuum*. Механізмом емоції **подиву** є фізичний зір, активатором – квант світла *ein bisschen Licht*. Автор уточнює термін функціонування зору і конкретизує у такий спосіб смислове наповнення вічності й темряви *Und macht er sie dann zu, wird es um ihn herum / für immer dunkel sein* (BG, 2008: 48).

Форми вираження емоції **радості** *Späße, Trep-penwitz*, її **носіїв** *Spaßgesellschaft, Kind des Glücks* Л. Гаріг подає через негативну раціональну оцінку *dummen, dummer*. Очищення негативу поет убачає у стихії вогню *Von der Terrasse sind die Gäste bald verbrannt* (BG, 2008: 50). До лексико-семантичного поля «вогонь» належать також лексеми *Blitz, Feuerzeug, Flammen, Glut, heißer, hat gebrannt, sind verbrannt* та теонім *Hephästos*.

Зафіксовано й діагностичні ознаки носіїв емоційного стану радості: тіло *Fleisch*, розмита при-свійність *mein, mir*, співмірність *Gemäße*, сукупність *Spaßgesellschaft*, девіантна поведінка *tobt*, суб’єктивність *Ich*, вік *Kind*. Ці ознаки дають змогу диференціювати зовнішній і внутрішній світ. Зовнішній світ постає мінливим, загальним, окремішнім, інтенсивним, темпоральним, внутрішній окреслює конфігурацію духовного світу,

створює і визначає часову відстань емоційного, що вимірюється біологічним віком.

Активно використовують емотивну лексику поети-ровесники (1927): Л. Гаріг і Г. Грасс. При цьому семантика емотивної лексики в Л. Гаріга представлена в поезіях рубрик II (6 випадків) і V (2 випадки) у негативному світлі, в Г. Грасса вона має ширшу палітру – рубрики I (3), II (4) і III (1) – негативний сенс (I) *Nur wer nicht staunen kann, / sieht einzig kahles Geäst* (BG, 2008: 17), позитивний (III) *Matt schlägt die See an. / Das Glück, so heißt es, / ist eine Fundsache* (BG, 2008: 51) та комбінований: позитивний + негативний (II) *Doch meine und Deine Interessen⁺ / berühren sich immer noch; Jetzt bist Du wieder ironisch* (BG, 2008: 33).

Спостереження над віршем Л. Гаріга «Derrick» (V) (BG, 2008: 81) показують, що автор акцентує увагу на **формі** вияву емоції страху *Schrecken* «жах», характеризує її крізь призму термальної ознаки *kalten* «холодний», інтегрованої у фізичну дію *vibriern* «тремтіти».

Процес емоційного переживання ліричного героя *Qual des Faktenfrusts* «муки розчарування» потребує іменного втручання фахівця *Derrick*. Тут проблема емоційного переходить у філософське русло *Philosoph*, тобто вирішується, з одного боку, «архаїчно», як це робили античні філософи, зокрема Сократ, з другого, – «інноваційно», що формується на стикові кількох наукових дисциплін, а саме: філософії, психології, біології, соціології. Окреслена енциклопедичність знань і компетентність ліричного героя зумовлена сучасним етапом розвитку людства загалом і німецького етносу зокрема.

Зміна смислового навантаження емотивної лексики в досліджуваних текстах є результатом зміни соціально-економічної парадигми розвитку німецького суспільства, яка призвела до нейтралізації емоційного життя і діяльності. Підтвердженням цього є зменшення вартості ряду базових емоцій. Ідеться про емоцію **подиву** *nicht staunen* (G. Grass), *Wir haben die erde gekränkt, sie nimmt / ihre wunder zurück* (R. Kunze), “Einen jener klassischen” (R. D. Brinkmann), “Worauf wartest du denn?” (J. Becker), емоцію **радості** *du bist für mich / eine blume, / die ich betrachten möchte [...] / denn du wächst nicht / in meinem garten* (K. Allert-Wybranietz), *ein Mädchen muss kichern* (D. von Petersdorff), емоцію **страху** *keine Furcht* (J. Kühn), *Fürchte weder Pfeile noch Kugeln* (S. Mihalić), *fürchtet euch nicht* (M. L. Kaschnitz), *ohne Schrecken* (R. D. Brinkmann).

Поетичними маркерами нейтралізації є негатори *nicht, keine, ohne*, дієслова зі значенням повернення у вихідне положення *nimmt zurück*, не

гучністю голосу *kichern*, протиставні сполучники *weder noch*, еліптичні речення *Einen jener klassischen*, питальні речення з питальним словом *Worauf wartest du denn?*, графіка – іменники пишуть з малої літери *erde, blume, garten*.

Ієрархічно семантика емотивної лексики має такий вигляд: 1) **емоційний стан** (28): 1.1 **негативний** (21) *Angst, fürchtest, fürchten, kein Vergnügen, Kriegsangst, Leid, nicht staunen, Qual* (2), *quält, Schande, schreckt, Schuld, dich sehnst, Sehnsucht, sind schuldig, traurig, Unruhe, verwünsch, Verzweiflungen, Weinen*; 1.2 **нейтральний** (2) *berühren, Erregung*; 1.3 **позитивний** (5) *freuen sich, grinst, Lächeln, Spaß, Späße*; 2) **назви** (форми) емоцій (20): 2.1 **позитивні** (8) *Freude, Glück* (4), *Interessen, Lust, Überraschung*; 2.2 **негативні** (11) *Leiden, Mühsal, Not, Scheu, Schmerz* (4), *Schrecken, Zorn, Zweifel*; 2.3 **нейтральні** (1) *Seelenruhe*; 3) **ознака** емоційного стану (14): 3.1 **негатив** (10) *Arme, arme, armen, bebende, gefurchten, ironisch, Kalkweiß, Unruhe, zerstreut, zittrige*; 3.2 **позитив** (2) *fröhliches, glücklich*; 3.3 **нейтральне** (2) *ruhiger, Sorglos*; 4) **характеристика** емоційного стану (13): 4.1 **позитив** (6) *Beschämt, lächelnd, Lachend, selig, staunend, für ein Wunder*; 4.2 **негатив** (7) *jämmerlich, leider, schrecklich, im Schrecken, sorglich, voll Zorn, Von Zorn*; 5) **об'єкт** (носії емоційного стану)

(9): 5.1 **позитив** (8) *frohbotschaft, Glücksspiel, Treppenwitz, wunder* (2), *Wunder* (3); 5.2 **негатив** (1) *Verlustliste*; 6) **оцінка** (6): 6.1 частини рослини/тіла (3) *Äuglein, Knöchlein, Würzlein*; 6.2 флора (1) *Blümchen*; 6.3 штучні вироби (1) *Körbchen*; 6.4 власна назва (1) *Seepferdchen* та **воля** ліричного героя (6): 6.5 імператив (5) *Fürchte, fürchtet euch nicht, Lach, Keine Furcht, scheue*; 6.6 інфінітив (1) *kichern*; 7) **інтенсивність** вияву емоційного стану (5): 7.1 **позитив** (2) *allerglücklichste, voller Glück*; 7.2 **негатив** (3) *tobt, vibriern, weinte sehr*; 8) **вираження емоцій** (4) 8.1 **сумнів** *ach*; 8.2 **радість** *Oh* (2); 8.3 **подив** *oh* і **суб'єкт** (носії **позитивного** емоційного стану) (4) *Glückspilz, Kind des Glückes, Neugierige, Spaßgesellschaft*; 9) **зміна** емоційного стану (1): **негатив** *wird erregt* і **об'єкт** (носії **негативного** емоційного стану) + психологічний **термін** (1): *Faktenfrusts*.

Висновки. Отже, семантика емотивної лексики в аналізованих нвн. поезіях постає як негативна, позитивна, позитивно-негативна, нейтральна. Домінує негативний тип, що підтверджує факт неоднорідності емотивного прошарку лексики і є доказом правомірності висновку про те, що в житті німецькомовного колективу значно більше негативних, ніж позитивних чи гармонійних емоційних переживань (Акуленко, 1990: 7–40).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акуленко В. В. О выражении количественности в семантике языка. *Категория количества в современных европейских языках*. Київ : Наукова думка, 1990. С. 7–40.
2. Балли Ш. Французская стилистика / пер. с франц. К. А. Долинина. Москва: Издательство художественной литературы, 1961. 394 с.
3. Белехова Л. І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. Київ, 2002. 34 с.
4. Гамзюк М. В. Емотивний компонент значення у процесі створення фразеологічних одиниць: На матеріалі німецької мови. Київ : Видавничий центр КДУ, 2000. 256 с.
5. Жирмунский В. М. История немецкого языка. Москва : Издательство ЛИЯ, 1956. 388 с.
6. Лук А. Н. Психология творчества. Москва : Наука, 1978. 128 с.
7. Романова Н. В. Семантичний розвиток емотивної лексики німецької мови VIII – початку XXI століть: автореф. дис. ... д-ра філол. наук: 10.02.04. Київ, 2015. 32 с.
8. Тресиддер Дж. Словарь символов / пер. с англ. Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2001. 448 с.
9. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка. Москва : Издательство ЛКИ, 2008. 208 с.
10. BG. Bildlich gesprochen. Eine Lyrik-Anthologie / [zusammengestellt von Siegfried Hein]. Leipzig; Stuttgart; Düsseldorf: Ernst Klett Schulbuchverlag, 2008. 112 S.
11. Ernst P. Deutsche Sprachgeschichte Eine Einführung in die diachrone Sprachwissenschaft des Deutschen. Wien: UTB basics, 2006. 254 S.

REFERENCES

1. Akulenko V. V. (1990). O vyrazhenii kolichestvennosti v semantike yazyka [About expression of quantity in semantics of language]. *Kategoriya kolichestva v sovremennykh evropeiskikh yazykakh* [The Category of the Quantity in the Modern European Languages]. Kyiv : Naukova dumka, pp. 7–40 [in Russian].
2. Balli Sh. (1961). *Frantsuzskaya stilisika* [The French Stylistics]. Moscow : Izdatelstvo khudozhestvennoi literatury [in Russian].
3. Belehova L. I. (2002). *Obraznyi prostir amerykanskoj poezii: lingvokognityvnyi aspekt* [Image Space of American Poetry: Cognitive Perspective]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

4. Gamzyuk M. V. (2000). Emotyvnyi component znachennya u protsesi stvorennia frazeologichnykh odynyts: Na materiali nimetskoi movy [Emotive Component of Meaning in Process of Make of phraseological Units: on the Materials of German]. Kyiv : Vydavnychi tsestr KDLU [in Ukrainian].
5. Zhyrmunskii V. M. (1956). Istoriya nemetskogo yazyka [The History of the German]. Moscow : Izdatelstvo LIYA [in Russian].
6. Luk A. N. (1978). Psikhologiya tvorchestva [The Psychology of Creation]. Moscow : Nauka [in Russian].
7. Romanova N. V. (2015). Semantychnyi rozvytok emotyvnoi leksyky nimetskoi movy VIII – pochantku XXI stolit' [Semantic development of the German emotive vocabulary of the VIII – early XXI centuries]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
8. Tresidder Dzh. (2001). Slovar' simvolov [The Hutchinson Dictionary of Symbols]. Moscow : FAIR-PRESS [in Russian].
9. Shakhovskii V. I. (2008). Kategorizatsiya emotsii v leksiko-semanticheskoi sisteme yazyka [Categorization of emotions in the Lexical-semantics System of Language]. Moscow : Izdsatelstvo LKI [in Russian].
10. BG. (2008). Bildlich gesprochen. Eine Lyrik-Anthologie / [zusammengestellt von Siegfried Hein]. Leipzig; Stuttgart; Düsseldorf: Ernst Klett Schulbuchverlag.
11. Ernst P. (2006). Deutsche Sprachgeschichte Eine Einführung in die diachrone Sprachwissenschaft des Deutschen. Wien : UTB basics.